

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ТДАТУ

ЖІНКИ НА ВІЙНІ: УКРАЇНСЬКІ БЕРЕГИНІ, УКРАЇНСЬКІ ГЕРОЇНІ

(до дня української жінки – 25 лютого)

Війна і жіноча доля

*«Жінка творить історію, хоча історія
запам'ятовує лише імена чоловіків»*

Генріх Гейне

Війна – найстрашніше слово
для людства.

Вона приносить біль, втрати
й руйнує життя.

Подвиг жінки на війні –
неоціненний і часто
залишається непоміченим.

24 лютого 2022

Початок
повномасштабного
вторгнення РФ.

Зруйноване мирне життя
українців.

Жінки разом із
чоловіками стали на
захист держави.

Жінка і війна: стереотипи

Раніше жінок не допускали до бойових посад.

Офіційно – медсестри, кухарки.

Сьогодні – снайперки, командирки, медикині, розвідниці.

ГЕРОЇНІ МИНУЛИХ БИТВ

Легіон Українських Січових Стрільців

Десятниця Ганна Дмитерко та хорунжі Софія Галечко й Ольга Бесараб у Відні, 1917

Перші жінки зі зброєю в руках.

Доброволиці, часто під виглядом чоловіків.

Освічені, патріотичні, жертовні.

Олена Степанів (1892-1963 рр.)

«Ми не були вповні свідомі цього, яку властиво роботу повинні робити жінки в часі війни, ми над тим не застановлялися, цього не обговорювали, ані не ставили собі ясного плану – чим має бути жінка в часі війни» - пише в спогадах найвідоміша українська військова I Світової війни Олена Степанів

Перша жінка-офіцер в історії України.

Учасниця Першої світової війни.

Символ сили духу й любові до Батьківщини.

Як і чоловіків, їх зобов'язує присяга, де згадано: «Обов'язком члена є стати на кожний поклик старшини і виконувати її поручення»

**Жіноча чота на Шевченківському Здвижі, Львів,
28 серпня 1914 р.**

Дівчата утворили окрему чоту під керівництвом Олени Степанів (33 учасниці).

Вони вивчали стрільбу, піхотинську справу та медичну допомогу.

У 1914 році за присягою вступили до легіону Українських Січових Стрільців.

«Працюю для України, йду кувати кращу долю...»

Поштова марка з портретом дівчини-стрільця Олени Степанів.

Олена Степанів воювала нарівні з чоловіками, без пільг і привілеїв.

Була призначена інструкторкою для добровольців і керувала патрулями.

Здійснювала багатоденні розвідки та зимові марші до 56 км у горах.

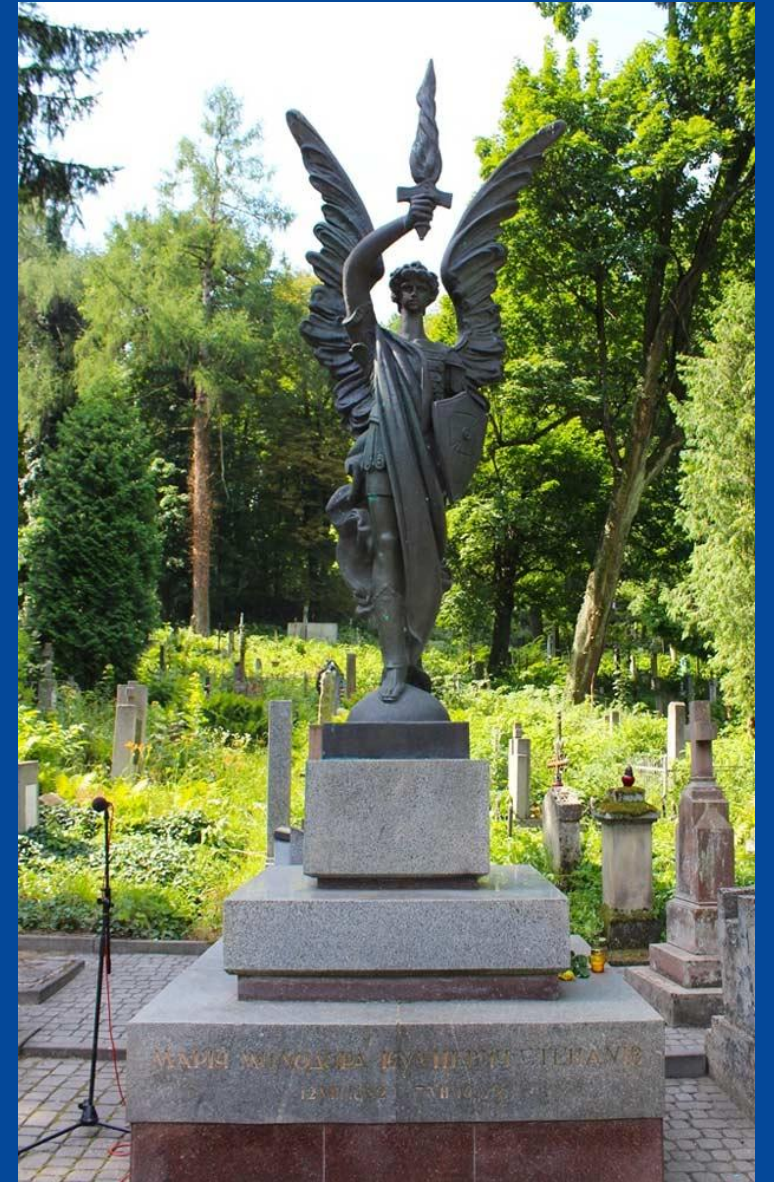
Нагороджена медаллю за хоробрість – уперше в історії для жінки.

Стала символом витривалості, мужності та жіночої відваги.

*Літописець стрілецтва, Осип Назарук, назвав Олену Степанів
«Неможливою подільською квіткою в болоті війни»*

Старшини УСС Зенон Носковський, Олена Степанів, Іван Чмола, Осип Яримович і Софія Галечко на горі Маківка

Могила
Олени Степанів у Львові

Інші героїні Українських січових стрільців (УСС) та Української Галицької Армії (УГА)

Ганна Дмитерко

Дівчата працюють в канцелярії, стійкують біля українських приміщень та вокзалах, а коли треба – перевозять харчі чи збирають соломку для ночівлі добровольців. У вільний час відвідують курси медичної допомоги.

Софія Галечко

Ольга Підвисоцька

Українська патріотка, учасниця визвольних змагань, жінка-стрілець.

У листопаді 1918 вступила до УГА, служила у штабі 5-ї Самбірської бригади, мала звання хорунжого.

15 травня 1919 року в бою поблизу села Гошани після поранення командира очолила сотню.

ЖІНКИ В АРМІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Жінки у війську УНР

Група інтернованих старшин армії УНР, праворуч сотник Михайло Обідний. Жінки часто виконували обов'язки машиністок, друкарок та секретарів при війську

Медикині, розвідниці, офіцерки.

Представниці з усіх регіонів України.

Символ соборності України.

Жінки виконували бойові завдання нарівні з чоловіками.

Загальної статистики про жінок в армії Української Народної Республіки немає.

НАКАЗ

Головної Управи Війська Української Народної Республіки.

Ч. 89.

29 липня 1919 року.

(По Головному Військово-Санітарному Управлінню).

Нижче оголошую форму обіцянки вступаючих добровільно на службу Війська Української Народної Республіки сестер жалібниць.

ОБІЦЯНКА.

Вступаючи добровільно на службу Війська Української Народної Республіки jako сестра жалібниця, обіцяю:

Всі свої сили віддати справи опікування хорих та недужих, в кожному з них бачити дійсно свого брата і для кожного з них бути дійсною, не по назві лише, сестрою жалібницею.

Під час праці своєї обіцяю совісно виконувати всі розпорядження як лікарів, так і всіх старших наді мною;

Навіть в своєму особистому житті обіцяю кожную хвилину пам'ятати, що я є сестрою жалібницею Українських Військ та що я повинна бути взірцем правдивости, акуратности і чемности для всіх;

Обіцяю своїми вчинками не тільки неплямувати, але навпаки, як найвище підносити імя сестри жалібниці Української Народної Республіки.

(Підпись, день,
місяць, рік).

Підписали: Т. В. О. Військового Міністра, Полковник *Петров*, Т. в. о. Начальника Головного Військового-Санітарного Управління *Верхрадський*. З оригіналом згідно: Начальник Загальної Управи Канцелярії Військового Міністерства, Військовий Старшина *Кандиба*.

Обіцянка української сестри-жалібниці, що вступає на службу до військ УНР

НАКАЗ

Ч. 52.

Головної Управи Війська Української Народної Республіки,

7 Липня 1919 року.

(По Головній Військово-Санітарній Управі).

В додаток до наказу від 13 червня ц. р. під ч. 845 мобілізуються по Кам'янецькому, Проскурівському і Ново-Ушицькому повітам:

- 1) Жінки-лікарські помішники до 40 років і
- 2) Сестри жалібниці (кадрові і скінчивші курси військового часу) до 35 років.

3) Провізори та аптечні помішники як чоловіки так і жінки до 50 років. Розподілення мобілізованого персоналу покладається: по Кам'янецькому повіту—на Головне Військово-Санітарне Управління. По Проскурівському та Ново-Ушицькому повітам на залогових лікарів м. Проскурів та Ново-Ушиці. Всі мобілізовані повинні з'явитись:

1. По Кам'янецькому повіту—через 3 доби з дня оголошення цього наказу до Головного-Військово-Санітарного Управління (Кам'янець, Олександрівська вул. комерційна школа)
2. По Проскурівському повіту—через 5 доб з дня оголошення цього наказу до залогового лікаря (10/469 шпиталя).
3. По Ново-Ушицькому повіту—через 5 доб з дня оголошення цього наказу до залогового лікаря м. Ново-Ушиці.

Підписали:

Т. В. О. Військового Міністра, Отаман *Шайбле*.

Наказ Військової управи про мобілізацію жінок-лікарів, сестер-жалібниць та медиків по Кам'янецькому, Проскурівському та Ново-Ушицькому повітах, 7 липня 1919 року

Христина Сушко (1894-1967 рр.)

Від княгині Грубецької до поручника армії УНР –
Христина Сушко. Ліворуч – в цивільному, праворуч
– в однострої поручника армії УНР

Народилася у Києві в дворянській родині.

Пройшла повний курс навчання на медичному факультеті Лозаннського університету у Швейцарії, володіла кількома іноземними мовами.

Улітку 1919 року служила лікаркою 6-ї Січової дивізії армії УНР.

Потрапила в полон, зазнала поранень і катувань, але повернулася у стрій.

Опікувалася пораненими, інтернованими вояками та ветеранами УНР.

Названа Симоном Петлюрою «найкращою дочкою України».

Після війни працювала лікарем і допомагала українцям в еміграції.

У Житомирі встановлено пам'ятник на її честь.

Харитина (Тіна) Пекарчук (1894-1973 рр.)

Харитина Пекарчук,
хорунжа армії УНР

Харитина Пекарчук
у похилому віці

Народилася 1 жовтня 1894 року в Сімферополі, діячка українського руху. У 1917 році добровольцем пішла на фронт під чоловічим іменем.

Пережила полон, тортури та поранення, організувала санітарний потяг для хворих на тиф.

Брала участь у Зимовому поході армії УНР. Нагороджена Хрестом Симона Петлюри – перша українка, удостоєна державної нагороди за бойові заслуги.

Після поразки визвольних змагань жила в еміграції, допомагала українській громаді.

Тереза Кохель (Алмазова) – 1896-1926 рр.

Німкеня за походженням – українка за духом

Народилась 25 серпня 1896 р. у Харкові в родині німців.

Сестра-жалібниця Українського Чорноморського полку, учасниця антибільшовицького повстання.

Служила в армії УНР під час Першого Зимового походу; останній бій – під Ожигівцями 21 листопада 1920 р.

У 1923 р. в еміграції одружилась з генерал-хорунжим Олексою Алмазовим.

Скромно вважала свою службу допомогою Україні у визвольній боротьбі: *«... чим могла, допомагала українському народові в його визвольній боротьбі».*

Інші героїні УНР

Катерина Забілло

Ольга Битинська –
зв'язкова повстанського
загону Якова Орла-
Гальчевського

Анастасія Гудимович,
зв'язкова повстанців
Чернігівщини

Катерина Забілло – наймолодша українка-сержант: у 15 років пішла до війська під виглядом юнака, служила бунчужною кінного полку Армії УНР.

Важливу роль відігравали зв'язкові – жінки без військового звання, що передавали інформацію та займались розвідкою, ризикуючи життям.

Ольга Битинська – зв'язкова повстанського загону на Поділлі, після арешту чекістами розстріляна у 1922 р.

Анастасія Гудимович і Марія Тарасенко – розвідниці Дивізії Сірожупанників, діяли на Чернігівщині. У 1922 р. були схоплені більшовиками та розстріляні за допомогу Армії УНР.

ДІВЧАТА ПІД КРУТАМИ

Бій під Крутами (1918)

Героїзм молоді.

Жінки-медикині на фронті.

Забута радянською владою правда.

Саме зі спогадів одного із гімназистів, Левка Лукасевича, стало відомо, що на фронті разом із чоловіками були і дівчата

Імена героїнь Крут

Харитина Кононенко
(1900-1943 рр.)

Олена Мельничук
(1899 р.н.)

Клавдія Дубів
(1898 р.н.)

Вони працювали медсестрами на фронті.

Допомагали пораненим і хворим.

Їхня відвага заслуговує на пам'ять.

Харитина Кононенко – громадська діячка, письменниця, науковиця, поліглотка. Навчалась у Празі, докторка філософії. Співпрацювала з УПА, заарештована гестапо. Розстріляна 1943 року в Рівному.

Олена Мельничук – родом з Миргорода, вчителька й медик. Навчалась у Подєбрадах та Карловому університеті в Празі. Фахівчиня з внутрішніх хвороб, учасниця національного руху.

Клавдія Дубів – освічена інтелігентка, службовиця УНР. Учасниця бою під Крутами, розвідниця штабу Юрка Тютюнника. Нагороджена Залізним хрестом Армії УНР за Зимовий похід.

ГЕРОЇНІ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ І УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ

Жінки в ОУН і УПА

Жінки брали активну участь у русі опору.

Вони були зв'язковими, медикинями, розвідницями.

Передавали інформацію та допомагали повстанцям.

Багато з них загинули або були репресовані.

Участь українок в ОУН і УПА стала одним із феноменів національно-визвольної боротьби.

Відомі постаті

Катерина
Зарицька,

Галина
Кузьменко

Ірина Козак-
Савицька

Леся
Паєвська

Дарія
Гусяк

Катерина Зарицька – зв'язкова головнокомандувача УПА Романа Шухевича. Засуджена СРСР у 1948 р. на 25 років таборів.

Галина Кузьменко («Надя») – воячка УПА, кулеметниця. Катована чекістами, 10 років у таборах Воркути.

Ірина Козак-Савицька – зв'язкова й закордонна кур'єрка Шухевича. Член Українського Червоного Хреста, ОУН і УПА.

Леся Паєвська («Орися») – пластунка, зв'язкова підпілля. Розстріляна в Лук'янівській тюрмі у 1952 р.

Дарія Гусяк – легендарна зв'язкова Шухевича, діячка ОУН. Засуджена на 25 років, кавалер ордена княгині Ольги III ступеня. Померла 2022 р., похована у Львові.

УКРАЇНКИ У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

Масова участь жінок

1939–1945 ПАМ'ЯТАЄМО ПЕРЕМАГАЄМО

Валентина Гризодубова, Поліна Осипенко
Марина Раскова

Понад 127 тисяч українок воювали у Другій світовій війні.

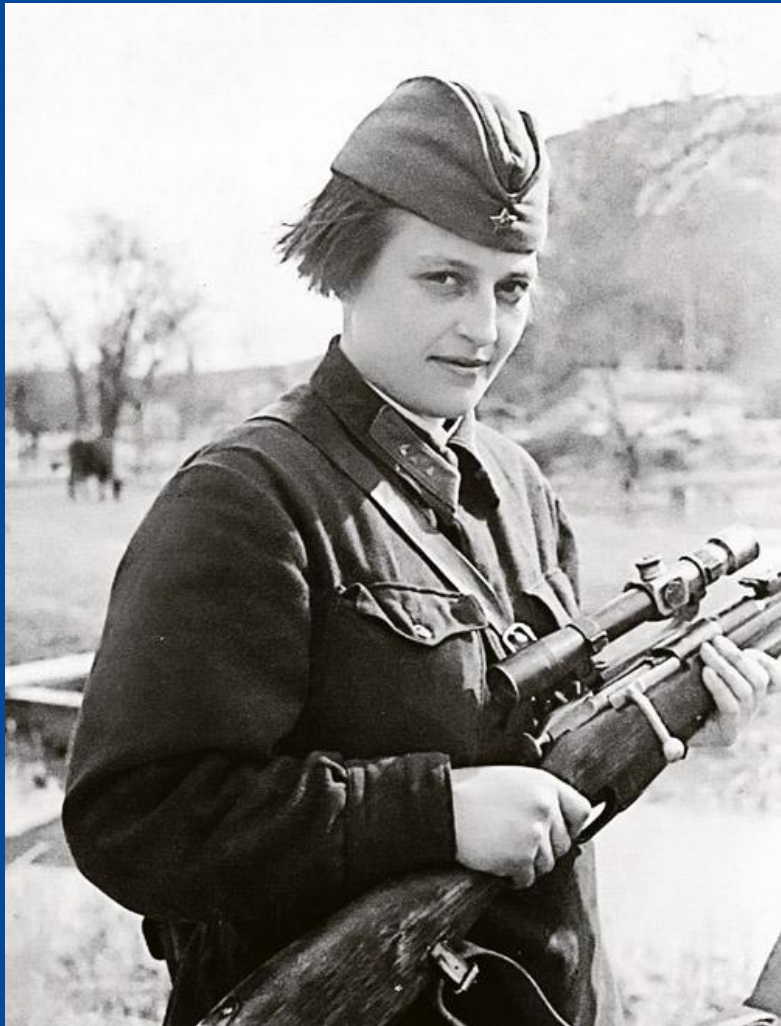
Вони були снайперками, льотчицями, медикинями.

27 жінок отримали звання Героя Радянського Союзу.

Їхній подвиг визнаний у світі.

Людмила Павличенко (1916-1974 рр.)

«Я знала, що моїм завданням буде стріляти в людей. У теорії мені все було ясно, проте я розуміла, що на практиці все зовсім інакше»

Народилася у Білій Церкві на Київщині.

Найуспішніша жінка-снайпер в історії.

Добровольцею пішла на фронт у 1941 р., воювала під Одесою та Севастополем.

На її рахунку – 309 знищених ворогів.

Дослужилась до звання майора.

Після поранення у 1942 р. була евакуйована та представляла СРСР у США.

*«Ненависть багато чому вчить.
Вона навчила мене вбивати ворогів. Я - снайпер...»*

Вашингтон, округ Колумбія. Міжнародна молодіжна асамблея. Радянські делегати.
Справа – Людмила Павличенко

Вашингтон, округ Колумбія. Міжнародна молодіжна асамблея. Суддя Роберт Джексон, Людмила Павличенко та Елеонора Рузвельт

Валентина Гризодубова (1909-1993 рр.)

«Іншого шляху, крім неба, у мене в житті не було»

Українка з Харкова, льотчиця-рекордсменка.

У 1938 р. здійснила рекордний безпосадковий переліт Москва-Далекий Схід (понад 6 500 км).

Під час Другої світової війни командувала бомбардувальним полком, у якому служили тільки чоловіки.

Виконала 204 бойові вильоти (з них 132 – вночі), отримала звання полковника, була нагороджена орденами й медалями. Але мрія про генеральські погони так і залишилася мрією.

Перша жінка – Герой Радянського Союзу, встановила 5 світових авіарекордів.

24-25 вересня 1938 року на літаку АНТ-37 «Родина» жіночий екіпаж у складі Валентини Гризодубової, Поліни Осипенко та Марини Раскової здійснив безпосадковий переліт із Москви на Далекий Схід.

За цей рекордний політ 2 листопада 1938 року їм було присвоєно звання Героя Радянського Союзу – вони стали першими жінками в історії, удостоєними цієї нагороди.

У 1939 році в авіакатастрофі загинула Поліна Осипенко, а в 1943 році – Марина Раскова.

*«Я наполягла на тому, щоб командувати мужиками.
Якщо чесно – генерала хотіла отримати. І не тільки, щоб задовольнити своє
марнославство. Генералів-баб в армії як не було раніше, так і зараз немає. Хоча всі
торочать: жінки у нас рівні з чоловіками. Ні хріна вони не рівні. Під час війни
жінок-офіцерів воювало майже мільйон. І жодна з них генерала не отримала.
Якби я створила прецедент, все пішло б інакше»*

У 1972 році в Харкові у квартирі Гризодубових було відкрито музей історії авіації.

ГЕРОЇНІ ЗАПОРІЗЬКОГО КРАЮ

Віра Білик (1921-1944 рр.)

Льотчиця, Герой Радянського Союзу (посмертно).

Народилася в Якимівському районі Запорізької області в робітничій родині.

З початком війни добровільно пішла на фронт.

Служила штурманом 46-го гвардійського нічного бомбардувального полку.

У діючій армії – з травня 1942 року.

Здійснила 813 бойових нічних вильотів.

Загинула 25 серпня 1944 року в Польщі під час бойового завдання.

На момент загибелі їй було лише 23 роки.

Марія Доліна (18.12.1922 - 03.03.2010 рр.)

Народилася в с.м.т Михайлівка Запорізької області.

Льотчиця-бомбардувальниця.

У роки німецько-радянської війни – заступниця командира ескадрильї 125-го гвардійського бомбардувального авіаполку.

Здійснила 72 бойові вильоти.

У 1945 році удостоєна звання Героя Радянського Союзу.

Євгенія Руднеєва (24.12.1920 - 09.04.1944 рр.)

Народилася в Бердянську (Запорізька область).

Навчалася на механіко-математичному факультеті Московського державного університету.

З жовтня 1941 року – в Червоній армії, на фронті з травня 1942 року.

Радянська льотчиця, штурманка 46-го гвардійського нічного бомбардувального авіаполку.

Здійснила 645 бойових нічних вильотів.

Загинула вночі 9 квітня 1944 року під час бойового завдання поблизу Керчі (Крим).

Посмертно удостоєна звання Героя Радянського Союзу (1944), нагороджена орденами Леніна, Червоного Прапора, Червоної Зірки та Вітчизняної війни I ступеня.

Людмила Кравець (07.02.1923 - 23.05.2015 рр.)

Українська військова лікарка, Герой Радянського Союзу (1945).

Народилася 7 лютого 1923 р. у Кушугумі (Запорізька область).

Закінчила Запорізьку дворічну медичну школу.

Учасниця боїв Другої світової війни, врятувала сотні поранених.

Під час вуличних боїв у Берліні зазнала п'ятого поранення.

Перемогу зустріла в медсанбаті, у 1946 р. звільнена в запас за станом здоров'я.

Після війни жила й працювала в Запоріжжі.

ЖІНКИ У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

Жінка на сучасній війні

Дівчата зрізають коси...

Сьогодні жінки служать у Збройних силах України.

Українки служать снайперками, аеророзвідницями, бойовими медиками та командирами.

Борються за незалежність і свободу.

Їхній внесок дуже важливий.

Статистика

Понад 70 тисяч жінок служать у ЗСУ.

Близько 5 тисяч перебувають на передовій.

Жінки займають бойові посади.

Україна має один із найвищих у світі показників участі жінок у війську.

ЖІНКИ - ГЕРОЇ УКРАЇНИ

Інна Дерусова (05.07.1970 - 26.02.2022 рр.)

*За перші два дні великої війни Інна
врятувала понад 10 бійців.*

*Ризикувала своїм життям під нещадним
артилерійським обстрілом ворога*

Інна Дерусова народилася у Кривому Розі, за освітою – педагог, але все життя присвятила медицині. У 2013 році була медиком на Майдані, рятувала поранених під час Революції Гідності. З 2015 року добровільно служила бойовим медиком у ЗСУ в зоні АТО у складі 58-ї бригади імені Івана Виговського. У 2021 році нагороджена медаллю «Захиснику Вітчизни».

З початком повномасштабного вторгнення перебувала на фронті під Охтиркою разом із сином. Загинула 26 лютого 2022 року, виконуючи бойове завдання. Похована на Алеї Слави в Кривому Розі, її іменем названо вулицю.

12 березня 2022 року Інні Дерусовій посмертно присвоєно звання Героя України з орденом «Золота Зірка».

Ірина Цибух (01.06.1998 - 29.05.2024 рр.)

Львів'янка, журналістка, медіатренерка та парамедикиня батальйону «Госпітальєри». Працювала у Суспільному мовленні, реалізовувала освітні та документальні проєкти для дітей Донеччини й Луганщини. З 2015 року їздила на схід України як військова парамедикиня, рятувала поранених під час евакуацій.

З початком повномасштабного вторгнення долучилася до медичного батальйону як старша екіпажу. Стала ініціаторкою загальнонаціональної хвилини мовчання о 9:00 («Вшануй»).

У листопаді 2023 року Ірина отримала відзнаку від Президента України орден «За заслуги» III ступеня, у березні 2024 року стала лауреаткою премії «УП 100. Сила жінок».

Загинула 29 травня 2024 року на Харківському напрямку. Посмертно відзначена державними та громадськими нагородами, номінована на звання Героя України.

Ольга Сімонова (12.07.1988 - 13.09.2022 рр.)

«Життя відбувається за крок до смерті»

Позивний «Сімба»

Мала фах інженера, з дитинства професійно займалася спортом і бойовими мистецтвами. Наприкінці 2013 року переїхала в Україну, працювала медиком та брала участь у Революції Гідності. У 2014-2016 роках служила парамедикинею в добровольчих підрозділах і полку «Дніпро-1».

У 2016 році підписала контракт із ЗСУ, служила у 24-й ОМБр. У 2017 році отримала громадянство України, ставши першою іноземкою-контрактницею з українським паспортом. Після повернення до війська у 2021 році воювала на Луганщині та півдні України.

Загинула 13 вересня 2022 року на Херсонському напрямку, виконуючи бойове завдання. Похована в Києві на Байковому кладовищі.

ЖІНОЧА СУПЕРСИЛА ФРОНТУ

Вони стали символами незламності.
Рятували життя, боролися, допомагали.
Їх знає вся країна.

Марія Берлінська (19.05.1988 р.)

«Тил повинен рухатись дуже швидко, інакше буде рухатись фронт і рухатись не на нашу користь»

Аеророзвідниця, експертка з воєнних технологій та ініціаторка проєкту «Невидимий батальйон» про права жінок в армії. У 2014 році добровільно пішла на фронт і почала службу в аеророзвідці. Вона стала однією з тих, хто реально змінював роль жінок у ЗСУ.

Марія є співзасновницею спільноти Victory Drones, що об'єднала інженерів і військових для розвитку безпілотних технологій. Уже понад 10 років вона системно працює над посиленням обороноздатності України та підготовкою фахівців для війська.

Юлія Паєвська (19.12.1968 р.)

«Моя війна почалася з Грушевського»

Позивний «Тайра»

До 2014 року Юлія понад 20 років викладала айкідо та була президенткою федерації «Мутокукай-Україна». Під час Революції гідності та подій на вулиці Грушевського вона вирішила стати бойовою медициною. Як тренерка айкідо мала базові знання з медицини та на курсах такмеду навчилась надавати допомогу пораненим.

Війна застала її в Маріуполі, де три тижні вона надавала допомогу цивільним у 61-му мобільному шпиталі. 16 березня Юлія потрапила в полон під час евакуації дітей і жінок. До цього встигла зафіксувати злочини російських військових та передати матеріали ЗМІ.

17 червня 2022 року Юлію звільнили після трьох місяців полону. Зараз вона адвокує права полонених, допомагає обмінювати захисників і розповідає світу про війну РФ в Україні. Від 2016 року її команда евакуювала близько 600 поранених військових і 8 000 цивільних.

Марія Назарова (1997 р.)

«Навіть якщо в лікарні доктор Хаус, можна туди не доїхати, якщо не буде допомоги на місці»

Бойова медикня та інструкторка з тактичної медицини НАЕМТ. Вона співавторка програми Генштабу з підготовки бойових медиків. Свій шлях почала під час Революції гідності, приєднавшись до медичної служби. До 24 лютого 2022 року працювала над проєктом «РеаніМетро/РеаніМісто», що навчав людей домедичної допомоги та встановлював дефібрилятори у метро.

Під час війни 24 лютого 2022-го була в США, а 3 березня повернулася до Києва з 55 валізами такмеду для військових. З того часу вона постійно навчає військових підрозділів тактичній медицині. Марія тренує медиків з нуля, щоб вони чітко виконували правила допомоги на полі бою. Її робота поєднує навчання, волонтерство та підтримку військових у зоні бойових дій.

Сусак-Арехта Андріана (09.12.1987 р.)

«Я не можу дозволити собі передати країну моїй дитині в стані війни»

Військова-штурмовичка, лідерка й співзасновниця Жіночого ветеранського руху в Україні (рух VETERANKA), яка не тільки воює в гарячих точках, але й змінює структуру війська, лобіює інтереси країни за кордоном.

Як лідерка ЖВР вона з командою домоглася реальних, а не символічних змін: відкриття 63 бойових посад для жінок, соціального захисту, належного екіпірування й медзабезпечення.

Після важкого поранення Андріана повернулась до служби, доводячи, що стійкість – це не відсутність болю, а здатність йти далі.

• ANDRIANA SUSAK-AREKHTA

Оксана Рубаняк (28.01.2003 р.)

*«Ми не перше і не останнє покоління України,
та від нас залежить її доля та існування.
Продовжуємо боротися, вириваючись із неволі,
обрубуюмо загарбницькі лапи, руйнуємо їхні плани»*

Позивний «Ксена»

Народилася на Івано-Франківщині. Закінчила Прикарпатський та Національний педагогічний університети, навчалася на військовій кафедрі та за спеціальністю «Зовнішня політика та національна безпека». З 24 лютого 2022 року служить у Збройних силах України, півтора року була єдиною жінкою у кулеметному взводі 72-ї бригади. Виконувала бойові завдання на Донбасі, зазнала важкого поранення та повернулася на фронт.

У 2023-2024 роках командувала взводом і ротою ударних безпілотних авіаційних комплексів. Активно виступає на національних і міжнародних форумах, популяризуючи роль жінок у ЗСУ. У 2024 році стала спікеркою та з'явилася на обкладинці «Vogue Ukraine». Авторка кількох поетичних збірок і співавторка книг про війну та життя. Особисто втратила нареченого під час війни.

Анна Федорчук (1996 р.)

«Кожен із нас тут – за свій дім, за свою сім'ю, за майбутнє своєї країни»

Позивний «Пума»

Бойовий медик Десантно-штурмових військ ЗСУ, старший сержант.

Аня навчалася в Шепетівському медичному училищі на спеціальності «местринська справа».

У 2014-му 18-річна Федорчук волонтерила, брала участь у зборі харчів та амуніції для військових і добровольців.

З 2015 року служить на передовій, добровільно обрала бойовий підрозділ замість служби в президентському полку.

Неодноразово витягувала поранених з-під обстрілів, за що бійці називають її «хрещеною мамою».

Пройшла численні курси з тактичної медицини, займається боксом і кросфітом.

Відома принциповістю, мужністю та відданістю службі Україні.

Катерина Поліщук (31.03.2001 р.)

*«Зійде вогонь богів, гримітимуть гармати,
Розкине зорі іскр одвічний побратим
Безсмертним не страшні іржаві автомати
Мерзоти, що за мить спотворяться на дим»*

Позивний «Пташка»

Парамедикиня та захисниця Маріуполя, відома своїм співом на «Азовсталі». У підвалах заводу вона підтримувала побратимів українськими піснями й не втрачала бойового духу. Закінчила Тернопільський мистецький коледж, у 2021 році пройшла курси домедичної допомоги та приєдналася до батальйону «Госпітальєри».

На початку повномасштабного вторгнення рятувала поранених у Маріуполі. Після знищення шпиталю опинилася на заводі «Азовсталь». 19 травня 2022 року потрапила в російський полон разом із захисниками міста. 21 вересня 2022 року була звільнена та нагороджена орденом **«За мужність» III ступеня**. Сьогодні продовжує службу на фронті.

Тетяна Чорновол (04.06.1979 р.)

«Люблю ходити в розвідку, ховатися, облаштовувати позиції та побут в складних умовах, перевіряти свою витривалість, люблю відчуття бою. І Стугна дає це відчуття»

Українська журналістка, громадська діячка та військовослужбовиця ЗСУ. З 2014 року брала участь в обороні Маріуполя у складі батальйону «Азов». З початку повномасштабного вторгнення воювала у складі 72-ї ОМБр ім. Чорних Запорожців.

Пройшла підготовку операторки ПТРК і брала участь у боях під Черніговом, на Сході та в розгромі танкового полку РФ під Броварами.

У 2023 році командувала розрахунком ПТРК «Стугна-П» у бригаді спецпризначення ім. Івана Богуна.

Має військове звання старший лейтенант.

Тетяна Чорновол на картині Ганни Криволап, 2023

Маруся Звіробій (при народженні Самбул) - (1978 р.)

«Впевнена, що наша перемога настане швидше, якщо всі братимуть участь в обороні»

Народилася у селищі Калинівка на Київщині. Здобула журналістську освіту, але працювала приватною підприємницею – мала власну вебстудію.

Учасниця російсько-української війни з 2014 року, українська волонтерка та військовослужбовиця ЗСУ. Під час Революції Гідності допомагала пораненим на Майдані. Після початку війни на сході України стала військовою волонтеркою.

У 2016 році підписала контракт із ЗСУ та очолила мобільну інструкторську групу ДШВ «Марусині ведмеді». Виконувала бойові завдання на Світлодарській дузі та Маріупольському напрямку.

Після повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року приєдналася до сил оборони України, служила у ТРО та ДШВ. У 2023 році була поранена на Бахмутському напрямку, пройшла реабілітацію й повернулася на фронт.

Юлія Микитенко (18.07.1995 р.)

«Я не ненавиджу – я захищаю тих, кого люблю!»

54 окрема
механізована бригада
ім. гетьмана Івана Мазепи

Пройшла шлях в армії від діловодки до командирки взводу БПЛА. Була студенткою Києво-Могилянської академії та мріяла стати перекладачкою.

У 2016 році разом із чоловіком пішла на фронт у складі батальйону «Київська Русь». У 21 рік стала однією з перших жінок – командиркою розвідувального взводу.

У 2018 році на війні загинули її чоловік і батько, але Юлія продовжила службу. 24 лютого 2022 року добровільно мобілізувалася та воювала на Київщині й Донеччині у складі 54-ї механізованої бригади.

Євгенія Емеральд (13.12.1990 р.)

Позивний «Жанна д'Арк»

«Живу своє найкраще життя в найтемніші часи»

Військовослужбовиця штурмового полку НПУ «Сафарі», снайперка.

До війни була успішною ювеліркою та бізнеследі.

24 лютого 2022 року добровільно пішла захищати Україну.

Пройшла підготовку снайпера та брала участь у боях на передовій.

На фронті Євгенія проявила себе як влучний та безстрашний стрілець.

Стала однією з перших жінок-снайперів, які відкрито розповідали про службу.

Її історія є символом мужності, патріотизму й незламності українських жінок.

Вікторія Ковбасюк (1999 р.)

Позивний «Руна»

«Я на війні до кінця»

Forbes

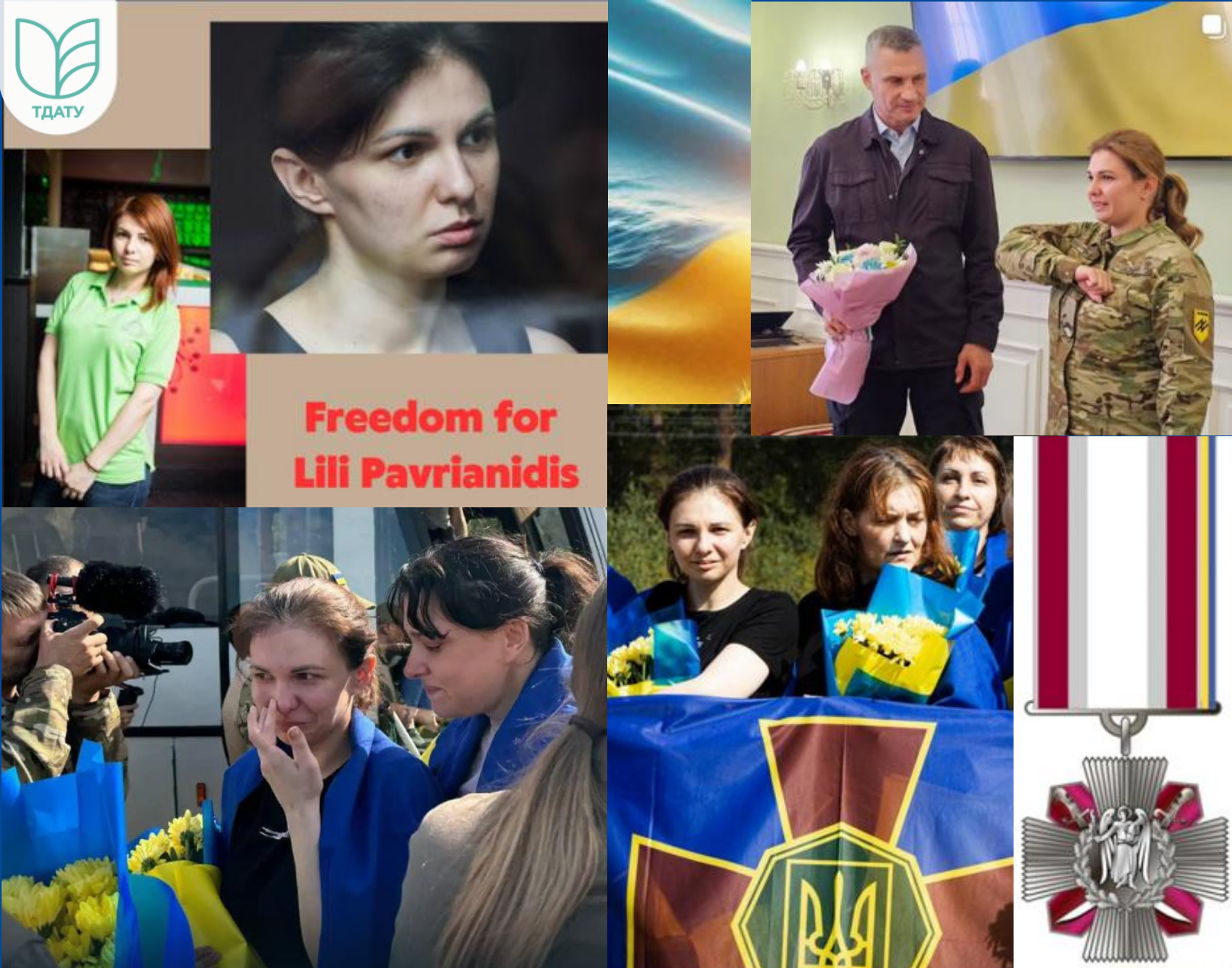
Випускниця ТДАТУ за спеціальністю «Маркетинг».

Військовослужбовиця 56-ї окремої мотопіхотної Маріупольської бригади, головний сержант, командирка відділення зенітно-артилерійського взводу. Родом із Черкащини, контракт із ЗСУ підписала у 19 років. Починала з ПЗРК «Ігла-1», нині командує підрозділом із гарматами С-60.

Брала участь у боях за Піски, обороні Гуляйполя та Часового Яру. Окрім бойових завдань, евакуює поранених із поля бою.

У 2025 році увійшла до списку **100 найвпливовіших жінок України** в номінації «Захисниці». Нагороджена орденом «За мужність» III ступеня.

Лілія Павріанідіс (16.12.1994 р.)

**Freedom for
Lili Pavrianidis**

Випускниця ТДАТУ за спеціальністю «Харчові технології».

Працювала кухарем у полку «Азов». Її батько був військовослужбовцем «Азову» та загинув під час оборони «Азовсталі» навесні 2022 року.

У травні 2022 року Лілія разом з побратимами потрапила в російський полон після виходу з «Азовсталі».

Попри обіцянки обміну, РФ порушила домовленості та влаштувала показовий «трибунал».

Лілія провела в полоні 2,5 роки й була звільнена 13 вересня 2024 року.

Нагороджена медаллю **«Чесць. Слава. Держава»** за мужність, патріотизм і вірність Україні.

**Українська жінка – не лише
берегиня, а й воїн.
Вона боролася за свободу у всі
часи.
Сьогодні жінки захищають
Україну зі зброєю в руках.
Сьогодні вони – символ сили
та незламності.**

